

CURIERUL CREȘTIN

ORGANUL OFICIAL AL EPARHIEI DE KOLOZSVÁR-CLUJ — SZAMOSUJVÁR-GHERLA

Binecuvântare apostolică

În legătură cu circulara noastră Nr. 2870-1942 (Curierul Creștin) a. XXVI, Nr. 8 pag. 51-53), privind jubileul de 25 de ani de episcopat a Preafericitului Părinte și Patriarhul Romei celei vechi, Papa Pius al XII-lea, împărtășim tuturor fiilor acestei eparhii de Dumnezeu păzite a Kolozsvár-Szamosujvár—Cluj-Gherlei, că atât clerul cât și poporul dreptcredincios, cu largă inimă și cu adâncă cucernicie a răspuns invitației noastre de mai sus, înălțând fierbinți rugăciuni și săvârșind bogate fapte de pietate și milostenie pentru Capul a tot neamul creștinesc, dupăcum vădit arată rapoartele ce ne-au sosit din parohii și filii.

Prin acest act de profund înțeles duhovnicesc poporul nostru a dovedit încă odată că puternica sa credință de veacuri a fost și este aceeaș credință catolică sau universală și că această lumină cerească, această flăcără ce viu pâlpâie în sufletul lui însetat de pace, este în plină armonie cu credința Bisericii „care stă în fruntea adunării legate prin dragoste“, „în care totdeauna s'a păstrat tradiția apostolică, și cu care toți credincioșii de pretutindenea trebuie să fie uniți pentru înțaietatea ei mai mare“, cum grăiau vechilor creștini Sfântul Ignatie Purtătorul de Dumnezeu și Sfântul mucenic Irineu.

Prin această mărturie de credință, filii neamului au arătat iarăși toată dragostea inimii lor față de Maica lor străbună Roma și toată alipirea și tot devotamentul fiesc față de Scaunul celui întâiu între Apostoli, Verhovnicul Petru, și față de urmașul acestuia Pontificele Pius al XII-lea, care de pe stânca neclătită lasă să străbată prin vijelia înfiorătoare a prezentelor vremi glasul

de învățător în numele lui Hristos chemând popoarele toate la pacea clădită în adevăr, dreptate și dragoste.

Tot ceea ce s'a plinit de fiii acestei eparhii, între cari au strălucit celea două instituții scumpe nouă tuturor, anume Seminarul teologic și Congregația Surorilor „Maica Domnului“, prin scrisoarea noastră No. 3404/43 din 1 Maiu a. c. către Eminența Sa Cardinalul Eugeniu Tisserant, secretarul Sfintei Congregații Pentru Biserica Orientală, am așternut la picioarele Augustului Pontifice Papa Pius al XII-lea umilitul nostru omagiu de dragoste fiiască și puternic atașament față de catedra Marelui Petru.

La această scrisoare a noastră Sfânta Congregație Pentru Biserica Orientală cu venerata scrisoare Nr. 2874-28 din 16 Iulie a. c., ne trimite următorul răspuns:

*Excelenței Sale,
Înalt Preasfințitului Domn*

*Dr. IULIU HOSSU episcop de
Kolozsvár-Szamosujvár-Cluj-Gherla*

Excelență,

În audiența din 10 cr., am avut mângâierea de a raporta Sfântului Părinte, în baza scrisorii Excelenței Voastre, din 1 Maiu a. c., Nr. 3404-1943, despre ceea ce s'a făcut în această Eparhie pentru a sărbători al 25-lea an de episcopat al Sanctității Sale.

Augustul Pontifice a ascultat cu interes expunerea mea, arătându-și suverana plăcere pentru atâtea fiești manifestații de afect și venerațiune pentru Persoana Sa din partea clerului și poporului prin atâtea acte de pietate și înfrânare, mai ales din partea copiilor nevinovați.

Ca o mărturie a părinteștii Sale mulțumiri sufletești, Sfântul Părinte

m'a încredințat să fac să Vă meargă o Binecuvântare Apostolică specială spre a o împărtăși și Clerului și poporului dreptcredincios în chipul pe care Înalt Preasfinția Voastră îl veți afla mai potrivit.

Salutându-Vă cu deosebit respect, am mângăierea de a mă confirma

Al Excelenței Voastre iubitor frate

Eug. Card. Tisserant,
secretar.

Antonio Arata Arhiepiscop de Sardi,
asesor.

Prin urmare prin aceasta lăsăm Veneratului Cler să talmăcească poporului încredințat păstoririi lui augusta complăcere a Sfântului Părinte dela Roma pentru prinosul rugăciunilor și înfrânărilor făcute de sufletele alese pentru Persoana Sa, și totodată să împărtășască tuturor Binecuvântarea Apostolică Specială pe care ne-o trimite ca o chieazăsie a dragostei Sale și ca o nădejde a zilelor mai bune pe care toată inima și tot sufletul creștinesc le așteaptă.

Kolozsvár-Cluj, 31 August 1943.
Ad. Nr. 5090/1943

INDULGENȚE

Sfântul Părinte dela Roma a aflat de bine ca în aceste vremuri grele să inzestreze cu indulgențe cuvintele pe cari ucenicii Domnului cari pluteau cu corabia pe marea furtunoasă, fiind învăluți de valuri, în timp ce Isus dormea, deșteptându-l i-au grăit toți cu o inimă; *Doamne mântuește-ne că pierim.*

Toți creștinii ori de câte ori vor recita această invocare, având căință de păcatele făcute, pot câștiga indulgență de 500 zile, iar dacă această rugăciune o rostesc zilnic timp de o lună, pot câștiga indulgență plenară în condițiunile obișnuite, adecă mărturisire, cuminecare și rugăciuni la intenția Sfântului Părinte.

Dăm în cele ce urmează decretul în cauză, atât în limba originală, cât și în traducere românească.

Sacra Paenitentiară Apostolică Officium de Indulgentiis

DECRETUM

Indulgentiae conceduntur piam invocationem recitantibus.

SS. mus D. N. divina Providentia Pp. Piu XII, in Audientia infra scripto Cardinali Paenitentiaro Maiori die 17 iulii 1943 concessa, benigne elargiri dignatus est ut christifideles omnes, qui invocationem „Domine, salva nos, perimus“ (Math. VIII, 25), quavis lingua reddita (v. g. Signore salvaci, ci perdiamo — Seigneur, sauvez — nous, nous périssons — Lord save us, we perish . Rette uns, o Herr, wir gehen zugrunde) piamente recitaverint, infra relatas Indulgentias consequi valeant;

I *Partialem, Quincentorum Dierum*, saltem corde contrito lucranda; II *Plenariam*, suetis conditionibus acquirendam, si quotidie per integrum mensem invocatio pie repetita fuerit.

Praesenti in perpetuum valituro absque ulla Apostolicarum Litterarum in forma brevi expeditione et contrariis quibuslibet non obstantibus.

Datum Romae ex Aedibus Sacrae Paenitentiariae, die 18 augusti 1943.

N. Card. Canali Paenit. Maior.
S. Luzio Regens.

Sfântă Penitențiarie Apostolică Oficiul Indulgențelor

D E C R E T

Se conced indulgențe celor ce recitează evlavioasa invocare.

Preasfințitul Domnul Nostru din mila Proniei Papa Pius al XII-lea, în audiența din ziua de 17 Iulie 1943 acordată subsemnatului Cardinal Penitențiar Major, a binevoit să conceadă ca toți creștinii cari vor recita cu cucernicie invocarea: „Doamne, mântuește-ne că pierim“, Mat. VIII, 25, în orice limbă tâlcuită, să poată câștiga următoarele indulgențe:

1. Parțială de cinci sute de zile, pentru a o câștiga având cel puțin inima căită.

2. Plenară pentru a o câștiga în condițiunile obișnuite, dacă invocarea evlavioasă a fost repetată zilnic timp de o lună.

Din prezent valabil pentru totdeauna fără nici un alt hrisov Apostolic trimis în formă de „breve“ și fără să i se poată împotrivi orice dispoziție contrară.

Dat în Roma din Curțile Sfintei Penitențiariei, în ziua de 18 August 1943.

Kolozsvár-Cluj, 2 Septemvrie 1943.

Nr. 5369—1943.

*N. Card. Canali Penit. Major
S. Luzio dirigent.*

Primiri în clerul tânăr

Impărtășim spre orientare Venerabilului Cler că la concursul ce s'a ținut în ziua de 17 August a. c. pentru primirea în clerul tânăr al eparhiei noastre de Cluj-Gherla și pe cursul I al Academiei noastre de Teologie, au fost primiți următorii absolvenți de liceu cu bacalaureat și anume:

1. Bacociu Ioan din Dés-Dej.
2. Bindea Ioan din Középfalva-Chiuza.
3. Câmpean Corneliu din Kolozsvár-Cluj.
4. Ciociu Ilie din Kolozsvár-Cluj.
5. Ionaș Vasile din Naszod-Năsăud.
6. Iuga Valeriu din Középyisó-Vișeu de Mijloc.
7. Moș Liviu din Tiszafejéregyház-Biserica Albă.
8. Pop Grigore din Sajóudvarhely-Sieu Odorheiu.
9. Pop Ioan din Drágavilma-Vima Mică.

Kolozsvár-Cluj, din ședința consistorială ținută la 17 August 1943.

Nr. 5121—1943.

Impărtășim spre orientarea Venerabilului Cler că am mai primit în clerul tânăr al eparhiei noastre de Kolozsvár-Szamosujvár—Cluj-Gherla, pe următorii tineri absolvenți de liceu cu condiția să-și facă examenul de bacalaureat și anume:

1. Flămând Calistru din Oradna-Rodna.
 2. Nechita Vasile din Magyar-Lápos-Tg. Lăpuș.
 3. Popa Ioan din Kissebes-Poieni.
 4. Pop Leonida din Naszod-Năsăud.
 5. Pop Simion din Kolozsgyula-Giula.
- Kolozsvár-Cluj, din ședința consistorială ținută la 26 August 1943.

Nr. 5277—1943.

Numiri

Onoratul Eugen Pop paroh în Kolozsborsa-Borșa tractul Szamos-Someș este numit protopop onorar cu facultatea de a purta brâu roșu.

Kolozsvár-Cluj din ședința consistorială ținută la 26 August 1943.

Nr. 5115—1943.

Onoratul Onoriu Pantea paroh în Kőkényes-Cușiș districtul protopopesal Vármező-Buciumilor este numit proc

topop onorar cu facultatea de a purta brâu roșu.

Kolozsvár-Cluj din ședința consistorială ținută la 26 August 1943.
Nr. 5386—1943.

Onoratul Onisie Morariu administrator parohial în Bádok-Bădești este numit paroh.

Kolozsvár-Cluj din ședința consistorială ținută la 26 August 1943.
Nr. 5115—1943.

Concurs

Se publică concurs pe data de 15 Septembrie 1943 la parohia vacantă Felsőlösva-Târlișua din tractul Bethlen-Becleanului.

Doritorii de a dobândi acest beneficiu parohial să-și înainteze cererile la Ordinariatul episcopesc în termenul concursual — pe calea oficiului protopopesc competent, — prevăzute cu următoarele documente:

1. Absolutorul teologic.
2. Atestat de serviciu dela oficiul protopopesc.
3. Extras autentic din protocolul școlar despre catehizarea elevilor școlari în anul școlar 1942—43 la caz că școala în anul școlar trecut n'a funcționat, atestat oficios că pruncii totuși au fost catehizați.
4. Extras autentic din protocolul predicilor de pe un an, care se termină la data când se înaintează rugarea.
5. Certificat dela Veneratul Exactorat eparhial că socotelile bisericesti din parohie sunt ținute la curent.

La cererile înaintate fără aceste documente — dintre care cele de sub 3 și 4 trebuie să fie vizate și autentificate de către oficiul protopopesc, — nu se va reflecta.

Kolozsvár-Cluj din șed. conz. la 26 August 1943.

Nr. 5196—1943.

La școala normală de fete este vacant un post de supraveghetare de ordine în internat.

Solicitantele pentru acest post tre-

bue să fie de religie gr. cat. să aibă vârsta între 35—45 ani, pot fi văduve fără copii, sau necăsătorite.

Cererile se vor înainta Prea Veneratului Ordinariat Diecezan până la 10 Septembrie și se vor anexa următoarele acte:

- Extras de botez și de naștere.
- Certificat despre studiile făcute.
- Recomandaje dela Oficiul Parohial.

Kolozsvár-Cluj, 1 Septembrie 1943.

Nr. 5293—1943.

Se publică concurs pentru ocuparea postului al III-lea de învățătoare la școala de aplicație de pe lângă școala normală eparhială de fete.

Pot concura învățătoare cu diplomă, române unite, cu vechime în învățământul primar și cu o aleasă activitate didactică.

Solicitantele își vor înainta cererile Prea Veneratului Ordinariat Diecezan până la data de 10 Septembrie a. c.

Cererile vor fi susținute de următoarele acte:

- Diplomă de învățătoare.
- Extras de botez și de naștere.
- Certificate de serviciu.
- Procese verbale ale inspecțiilor.

Kolozsvár-Cluj, 1 Septembrie 1943.

Nr. 5025—1943.

Ingrijirea registrelor parohiale

Dat fiind că registrele parohiale (matricolele botezaților cununților și morților) au o valoare excepțională atât din punct de vedere religios, cât și din punct de vedere național, atragem atenția tuturor onoratorilor oficii parohiale asupra grijei deosebite ce trebuie să o aibă pentru păstrarea lor neatinsă în caz de atac aerian sau război. De aceea le vor adăposti în loc mai sigur, ca pivniță uscată sau subteran rezistent, spre a fi ferite și de posibilitatea de a fi incendiate.

Este natural că o grijă specială se va avea mai ales față de registrele mai vechi fără duplicate cari din acest

motiv chiar sunt comori inestimabile, ale bisericii noastre.

Kolozsvár-Cluj, din ședința consistorială ținută la 26 August 1943. Nr. 4825—1943.

Duplicate Matriculare

Din mai multe motive bine întemeiate am aflat foarte utilă practica ce este în uz în alte episcopii. anume de a trimite în fiecare an duplicate matriculare la Episcopie, invităm deci toate oficiile parohiale aparținătoare acestei eparhii a Kolozsvár-Clujului și Gherlei, inclusiv cele din România, ca în viitor să întocmească copie curată după registrele din parohie și anume: matricula botezaților, matricula cununaților și matricula morților, care copie autentificată de Oficiul parohial respectiv ni se va înainta pe cale ierarhică.

Mult Onorații Frați Protopopi, vor purta bună grijă ca la sfârșitul fiecărui an toate parohiile să-și înainteze copiile respective, pe cari le vor verifica și le vor prevedea cu viza proprie și după ce vor fi adunate toate și dela toate parohiile cel mai târziu până la sfârșitul lunii Februarie a anului viitor le vor înainta nouă. Aceasta se va face începând cu anul 1943.

Pentru anii trecuți lășăm ca, rând pe rând, să se întocmească copie până la anul 1850 inclusiv Mult Onoratele oficii Protopopești se vor îngriji ca până la 15 Decembrie a. c. să se înainteze copiile pe anii 1930—1942, apoi până la 30 Aprilie anul viitor pe anii 1900—1929, iar până la 15 Decembrie anul viitor pe anii 1850—1899.

Data fiind marea importanță a matricolelor atât din punct de vedere bisericesc cât și național, iar pentru cele mai vechi de anul 1895 și civil, purtătorii Oficiilor parohiale se vor îngriji ca să se compacteze acolo unde

aceasta nu s'a făcut sau legătura veche s'a rupt, iar Oficiile protopopești ne vor raporta despre aceasta.

Kolozsvár-Cluj, din ședința consistorială ținută la 26 August 1943. Nr. 5383—1943.

Dispensă militară

În legătură cu cele publicate în „Curierul Creștin“ anul XXII 1940 Nr. 15-16 și anul XXV (1943) Nr. 2-5 pagina 10 — Incunoștiințăm din nou membrii Veneratului Cler eparhial preoți, preoți profesori și clerici cari nu au împlinit încă 41 de ani. inclusiv, că — în baza legii pentru apărarea națională din 1939 c. II § 42 (honvédelmi szoló 1939. évi II. t. c. 42 §.) sunt obligați spre a-și menține dispensa dela serviciul militar, — ca în luna Decembrie a fiecărui an să-și justifice situația la autoritatea administrativă civilă de I-ul grad, printr'un certificat oficial eliberat de Prea Veneratul Ordinariat episcopesc care însă nu poate avea data eliberării mai veche de cel mult trei luni.

Pentru evitarea multelor și grelelor neajunsuri provenite din nerespectarea acestei dispoziții invităm din nou pe cei cari îi privește să se conformeze.

Kolozsvár-Cluj din șed. conz. la 26 Iulie 1943.

Nr. 4425—1943.

Revocare

Onoratul Vasile Mireșan preot numit în Gallós-Gălășeni la cererea proprie a fost revocat dela aceasta parohie anulându-i-se decretul de numire, fiind reintegrat la parohia Solymos-Soimuș.

Kolozsvár-Cluj, din ședința consistorială ținută la 13 Iulie 1943.

Nr. 5164—1943.

Episcop IULIU

Canoane uitate

Preotul „fiind luat dintre oameni”, deși „este pus pentru oameni” (Ev. 5, 1.), totuși fiindcă „nu este din lume” ci a fost „ales din lume” (Io. 15, 19.), trebuie să se deosebească de mulțimea ce-l înconjoară nu numai prin calitățile sale intelectuale și morale sau prin purtarea sa aleasă și înălțătoare, ci și prin haina externă ce o poartă. Aceasta trebuie să fie curată, deosebită de cea mirenească și cuvincioasă sau potrivită tagmei din care preotul face parte.

Biserica fie ea orientală, fie occidentală, fie de rît latin, fie bizantin, siro-caldaic, siro-alexandrin, ori coptic, voiește ca aceia pe cari i-a învrednicit să-i slujască altarului ei, cu ușurință să fie recunoscuți din mulțimea de rînd a credincioșilor, prin vestmintele lor exterioare, din care motiv prin lege și norme sau canoane a rînduit purtarea vestmintelor clericale încă din vremuri străvechi.

Biserica bizantină, căreia și noi îi aparținem în privința disciplinei și a ritului la anul 691 în sinodul dela trula în can. 27 statornicește: „Nimenea din cei ce se numără în cler, să nu se îmbrace în haine necuvenite, nici în cetate petrecînd, nici în cale mergînd, ci să întrebuițeze îmbrăcăminti cele acum obicinuite celor ce se numără în cler; iară dacă vreunul nu ar face una ca aceasta, pe o săptămână să se suspende”.¹

Biserica latină mai recent în celebrul său codice de drept canonic: Codex Juris Canonici, a formulat scurt și cuprinzător disciplina sa cu privire la vestmîntul clerului. Can. 136, § 1. prescrie: „Toți clericii să poarte vestmînt bisericesc cuvenit, după datina legitimă a locului și după prescrișele Chiriarhului”. Iar în § 3 a aceluiaș Can. citim: „Clerici treptelor mici, cari cu dela sine putere, fără cauză legitimă, au părăsit vestmîntul bisericesc și tonsura, dacă admoniați de Chiriarh în cursul unei luni nu se îndreaptă „ipso jure” cad din statul clerical”.

Mai departe între cauzele cari atrag cu sine pierderea oficiilor bisericesti în Can. 188, § 7 se înșiră: „Pentru renunțarea tacită admisă de dreptul însuși clericul se

lipsește de orișice oficiu „ipso facto” și fără de nici o declarație dacă cu dela sine putere părăsește vestmîntul bisericesc fără de cauză binecuvîntată și dacă admoniat de Chiriarh nu-l reia în curs de o lună dela primirea admonierii”.

Între delictele săvârșite împotriva obligațiunilor statului propriu clerical se înșiră și nepurtarea vestmîntului clerical, așa în Can. 2379 se poruncește: „Clericii, cari contrar prescrișelor can. 136 nu poartă vestmînt bisericesc și tonsură clericală să fie admoniați cu toată gravitatea, trecută înzadar o lună dela admoniere, cât privește clericii treptelor mici să se păzească prescrișele aceluiaș Can. 136, § 3; cât privește clericii treptelor mari cu excepția prescrișelor Can. 188 n. 7, se suspendă dela treapta primită și dacă fățiș au îmbrățișat felul de viață străin statului clerical și iarăși admoniați nu-și revin după trei luni dela această ultima admoniere să se depună”.

Mai există apoi o altă dispoziție cu privire la vestmîntul preotului când celebrează Sf. Liturghie. Anume Can 811, § 1. „Preotul care celebrează Sf. Liturghie să poarte vestmînt convenient care să ajungă până la călcăie și odăjdiile prescrișe în ritul său”.

Cînd citești acestea dispoziții ale bisericii atât de categorice și lămurite te izbește îndată libertatea onora din cei aparținători cinului clerical, fie simpli clericii fie preoți în ceea ce privește purtarea vestmintelor potrivite statului clerical. În îmbrăcăminte nu se deosebesc absolut de loc de mireni. Au aruncat petecul de stofă neagră ce-l aveau la gât și care îi mai deosebea de lume, și umblă numai în cămașe deschisă; căci doar cum se poate ca în aceste vremi de căldură tropicală, care în acest an s'a adăugat la celelalte năpăști ce sunt peste noi, să umbli „îmbondroit” și încheiat la gât? Doar știm că legea bisericască „non obligat cum gravi incommodo” mi-a spus un confrate din chestiune și pentru dînsul era mare incomodare?! să se plimbe pe așa căldură pe străzile orașului. Ba unii au mers și mai departe — din fericire nu sunt mulți — nu numai că au aruncat acest semn ci au luat și „gâtlegăul” cunoscutului Hașdeu sau cravata zilelor noastre ca să se identifice întru toate cu oamenii lumeți. Mare mirare nu este dacă după doi, trei, zece sau și mai mulți ani dela ieșirea din se-

¹ Pidalion, Neamț, 1844, f. 165 v; Ștaguna, Enchiridion, adevăc Carte manuale de canoane, Sibiu, 1871, p. 116; cf. și Pitra, Iuris Ecclesiastici Graecorum Historia et Monumenta, tom. II, Romae, 1868, p. 38.

minar unii preoții au uitat canoanele și li-s'a evaporat din creier disciplina propusă acolo, dar e mare mirare să nu zic scandal faptul că unii clerici — sigur, nu vor fi mulți dar am văzut cazuri cu ochii — abea pășiți peste pragul seminarului au și uitat de cuvintele arhierului lor lăstate ca un program de viață la cuvântarea de adio, rostită cu atâta căldură și dragoste părințească la sfârșitul acestui an academic: „să păstrații vestmântul clerical prin care vă deosebiți de lumea din care ați fost aleși, să nu luați semnele veacului iarăși, ca să dovediți că ați rămas credincioși chemării și alegerii voastre”.

Pentru ei aceste cuvinte au intrat pe urechea dreaptă și încă în capelă au și ieșit pe urechea stângă.

Nu mai puțin izbitoare e purtarea unor clerici cu privire la celebrarea Sf. Liturghii în vestmânt talar și care dispoziție după sensul comun și interpretarea canoniștilor și a Sacrei Congregații Consistoriale² se extinde la toate funcțiunile sacre. Nu odată li-se îmbrăcește pe cântărețul, cetelul sau crâșnicul la Sf. Liturghie, Utrenie, Vecernie sau alte funcțiuni bisericesti fără reverendă. În biserica apuseană este uzul ca să se îmbrace în reverendă „superpeliciu” chiar și persoanele laice cari fac pe ministranții și sacristanii la biserici, iar la noi unii clerici o găsesc prea încomodă.

Crește și mai mult contrastul între canoanele Bisericii și comportarea clerului atunci când află că sunt o mulțime de preoți cari mai ales în zilele comune liturghisesc fără reverendă. Și e dureros faptul că uneori până și în bisericile catedrale sunt tolerați acești slugitori ai Domnului cari de mult au uitat disciplina bisericască, dar e și mai dureros faptul când printre aceștia sunt și dintre „ochii Vlădicului” puși să vegheze și să îndrepte pe frații lor mai mici, ori să premeargă cu pilda vieții.

A servi fără reverendă și din punct de vedere estetic nu merge. Ce tablou încântător oferă preotul care la Vecernie sau Utrenie împletește patrafirul cu pantalonii de pe picioare?

Dar abstrăgând de aceasta, faptul în sine rămâne pururea o călcare a normelor bisericesti și o relaxare a disciplinei, care aduce cu sine și relaxarea moravurilor atât în cler cât și în poporul păstorit.

Să nu se argumenteze cu veșnica poveste: acestea sunt rânduielile Bisericii latine, care din firea ei este mai rigidă,

mai strâmtă și mai formalistă, noi orientalii — sine lege vagantes — suntem mai largi, mai condescendenți și mai înțelegători față de nevoile firii omenești, căci și în cazul acesta cași în multe alte cazuri argumentarea nu are nici o valoare în fața canoanelor limpezi ca apa izvorului cristalin de unde emană.

Ar fi prea lung să înșir aci întregă legislația Bisericii Orientale cu privire la vestmântul clerical și nici nu acesta îmi este scopul; mă voiu mărgini să arăt numai canoanele aduse în Biserica noastră dela unire încoace.

Făuritorul unirii cu maica Romă, Atanasie Anghel, încă înainte de a fi întărit de Scaunul Apostolic în 14 Sept.; 1700 ține la Alba-Iulia un sinod în care decretează în Can. § 7: „Preoții cari n'au plésia sau potcapocu, sau vor umbla la cărcima, sau beți prin târg, și nu vor âmbra cu haine lungi, unora ca acelora să li-se ia preoția”.³

Săborul cel mare adunat la anul 1725 Febr. 26 sub vlădica Ioan Patachi în canonul 5 statornicește: „... și să âmbra popii mai ales în sfântă Biserica cu tichie, iară nu cu căciulă sau cu cumanacu, hainele încă să fie lungi popești, adecâte port să aibă ca acela, cu care să se cunoască de alții oameni mireni și să se deschilenească”.⁴

Acelaș săbor sub vlădica mucenic Micu Clain la anul 1742, Maiu 3/14 hotărăște în Can. 4: „Să se dea poruncă preoților, cum fieștecare până în trei luni să-și facă haine lungi batâr și de materie mai proastă sau și de pânuri, dacă nu va avea putere de postav, așisderea și potcapiu; iară carele nu-și va face și i-s'ar întâmpla vre-o supărare a unuia ca acela nu i-se va asculta plânsoarea”.⁵

Atanasie Rednic, iubitorul de tradiție bizantino-română, în vizitația canonică din anii 1768—69, ține un săbor cu preoții din protopopiatele Făgărașului și Veneției în ziua de 30 Ian. în sat la Iași și stabilește o seamă de „Porunci și Indreptări”

² Moldovanu, Acte Sinodali, tom. II, Blaj, 1872, p. 120; Nilles, Symbolae, tom. I, Oeniponte, 1885, p. 251.

³ Moldovanu, op. cit. Id. p. 111; Nilles, Id. p. 470. Patachi aci sub influxul latin oprește purtarea cumănacului sau potcapului în biserică și prescrie să umble cu tichie, adecă cu capucu sau pileolul clerului latin de unde a trecut și la episcopii noștri. Aceasta se vede și din faptul că după el se impune iarăși potcapul. Prin veacul al XV-lea și al XVI și în orientul bizantin se liturghisea cu capul descoperit și era interzis purtarea potcapului în altar.

⁵ Moldovanu, Acte sinodali, tom. 1, Blaj, 1869, p. 149.

² Acta Apostolicae Sedis, tom. VIII, p. 148.

între cari în Can. 14 cetim: „Festecarele preot să poarte haină lungă, cu aceea la cei mai mari și la adunări să meargă și să âmble, precum despre aceasta și până acum dela Scaun s'a poruncit, și încă și potcap să poarte, din care de cei dinafară să pot cunoaște a fi oameni besericești”.⁶

Vlădica Lemeny în săborul din Blaj în 3/15 Iulie 1833 în Can. 5 decide: „Cc. parochi, administratori și preoți în vestmânt statului cuviințiosu (reverendă, sau bateru tiundră neagră lungă până la glesne) să se arete la obsce, că altmintrilea se vor pedepsi”.⁷

Conciliul I Provincial celebrat la anul 1872 în Blaj, și care constituie epocă în istoria legislației noastre bisericesti considerat fiind ca și Codicele canonic al Bisericii noastre, nu face altceva decât să concentreze și să lămurească tot ce s'a statornicit până acum în Biserica noastră cu privire la vestmântul bisericesc al clerului. Așa se citește în Tit. VII, Cap. VII. „Despre vestimentul clerului. Preoții sunt datori a purta vestminte îndatinate și corespunzătoare statului său, folosindu-se de acele atât în călătorii cât și în alte ocupațiuni”.

„De unde Sinodul strâns obligă pe toți preoții, ca de câte ori celebrează Sf. Liturghie să fie îmbrăcați în vestmânt talar. Precum și când se înfățișează la Ordinariat, la adunări protopopești, ori la dircătoriiile din afară, să fie îmbrăcați în vestminte preotești cuvenite statului”.

„În alte afaceri și ocupațiuni preoții se pot folosi și de vestminte preotești civili, așisderea de culoare neagră sau obscură, oprite fiind vestmintele scurte după moda mirenilor și de culoare deschisă”.

Această dispoziție a conciliului este amănunțită și lămurită așa că nu are lipsă de nici un comentariu. Biserica noastră admite așa zisul costum „civil cano-

nic”, care în concret a variat dela o epocă la alta, dar fără îndoială actualul costum pe care mulțimea de azi a preoților îl poartă este împotriva dispozițiilor de mai sus: „Oprite fiind vestmintele scurte după moda mirenilor”, ori vestmintele de azi mai ales ale preoților tineri nu prezintă nici o deosebire față de cele ale mirenilor decât în vesta închisă. Dacă Biserica a tolerat și tolerează încă acest uz atunci cel puțin această vestă s'o mai păstrăm vestmântului civil uneori cu umeri de vâtelină, și tăiat la ultima modă, ori măcar petecul acela de stofă neagră atârnat la gât (pendință), care ne distinge de lumea laică la care am renunțat prin primirea tonsurei clericale.

Mai severă e Biserica noastră cu privire la vestmântul ce trebuie să-l poarte preotul în timpul funcțiunilor sacre. Conciliul ne spune limpede de tot: „De unde sinodul strâns obligă pe toți preoții ca de câte ori celebrează Sf. Liturghie să fie îmbrăcați în vestmânt talar”. Dacă această obligație strictă nu este observată, transgresiunea aduce cu sine păcatul de moarte. Va putea fi cineva scuzat de păcat din cauza ignoranței dar și atunci când este obligat a o cunoaște, făcând și aceasta parte din datorința statului personal de viață a cărei cunoaștere ne obligă sub păcat greu.

Această strictă obligație nu privește numai Sf. Liturghie ci toate funcțiunile sacre. Așa o înțeleg și o explică Canonisții și Moralisții noștri. Dar noi mai avem și o dispoziție canonică în acest sens, anume Constituțiunile Sinodului diecezan din Gherla, dela anul 1882, Cons. I, I, 6; unde citim: „Preoții să se prezinte la împlinirea funcțiunilor bisericesti și mai ales la Sf. Biserică totdeauna în vestmânt talaru (reverendă) precum se cuvine slujitorilor Altarului și recere gravitatea preotului”.⁸

Această reamintire a canoanelor Sfinței Biserici să găsească răsunet în sufletele acelor care au fost aleși din lume și chemați în soartea Domnului, și să îndrăgească vestmântul clerical mai ales reverenda care este purtată de misionari și clerul indigen chiar la tropice în căldură cu adevărat tropicală.

⁸ Titu Budu, Indreptariu practic pentru pastorii sufletesci, Gherla 1883, p. 669.

⁶ Zenovie Păclisanu, Vechi vizitațiuni cano-nice în Ardealul veacului al XVIII-lea, în Cultura Creștină, a. XVI, Blaj, 1936, p. 155. Aceasta e ultima dispoziție din Biserica noastră care prescrie purtarea potcapului, semn că această curiozitate a zilelor noastre pe atunci nu era ca și azi monopolul Bisericii ortodoxe, ci se folosea în Biserica noastră. În treacăt fie spus strădania unui preot-profesor din strana cealaltă, în cartea „Costumul preotesec la Români”, de a arăta că în Ardeal nici când nu s'a purtat potcapul, este absolut neîntemeiată.

⁷ Moldovanu, op. cit., tom. 2; pag. 64.

Părintele Silviu.